

O‘quvchilarning tasviriyl va grafik ko‘nikmalarini rivojlantirishda innovatsion pedagogik metodlar (8-9 sinflar misolida)

Bobomurodova Sojida Ablakulovna

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriyl san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada 8-9-sinf o‘quvchilarining tasviriyl va grafik ko‘nikmalarini rivojlantirishda innovatsion pedagogik metodlarning ahamiyati o‘rganiladi. Grafik va tasviriyl savodxonlik o‘quvchilarda vizual tafakkur, kompozitsion fikrlash va ijodiy ifodani shakllantirishga yordam beradi. Maqolada interfaol dars metodlari, loyiha asosidagi mashg‘ulotlar, raqamli vositalar va amaliy mashg‘ulotlar orqali o‘quvchilarning ijodiy va grafik qobiliyatlarini oshirish usullari yoritilgan. Shu bilan birga, o‘qituvchining yo‘riqchilik roli, baholash va rag‘batlantirish tizimi ham muhimligi ta’kidlangan. Maqola o‘quvchilarning individual va guruhdagi ijodiy faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan metodik tavsiyalarni o‘z ichiga oladi.

Kalit so‘zlar: grafik savodxonlik, tasviriyl ko‘nikmalar, innovatsion metodlar, 8-9 sinflar, vizual tafakkur, interfaol dars, amaliy mashg‘ulotlar.

Umumiy o‘rta ta’lim maktablarida 8-9-sinf o‘quvchilarining tasviriyl va grafik ko‘nikmalarini rivojlantirish zamonaviy pedagogik jarayonning muhim yo‘nalishlaridan biridir. Grafik savodxonlik o‘quvchilarga kompozitsion fikrlashni, vizual tafakkurini va ijodiy ifodani shakllantirish imkonini beradi. Yosh o‘quvchilar ijodiy va grafik ko‘nikmalarini rivojlantirish jarayonida individual yondashuv va tizimli metodik rejalashtirish talab qilinadi.

Innovatsion pedagogik metodlar, xususan interfaol dars metodlari va loyiha asosida bajariladigan mashg‘ulotlar o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini, muammolarni yechish qobiliyatini va ijodiy ifodasini rivojlantirishga xizmat qiladi. O‘quvchilar turli vizual topshiriqlarni bajarish, shakl va rang uyg‘unligini o‘rganish, eksperimental chizmalar va kompozitsiyalar yaratish orqali ijodiy yondashuvni mustahkamlaydilar. Shu jarayonda o‘qituvchi yo‘riqchi sifatida ularni rag‘batlantiradi, yo‘naltiradi va ijodiy natijalarni baholaydi.

Amaliy mashg‘ulotlar va interfaol metodlar o‘quvchilarning individual va guruhdagi ijodiy faoliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Baholash tizimi o‘quvchilarning ishlari va natijalarini tahlil qilish, kamchiliklarni aniqlash va rivojlantirishga yo‘naltirilgan bo‘lishi lozim. Shu tarzda tasviriyl va grafik ko‘nikmalarni rivojlantirish o‘quvchilarning ijodiy, estetik va analitik qobiliyatlarini mustahkamlaydi hamda ularni zamonaviy san’at va ijodiy faoliyatga tayyorlaydi.

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida 8-9-sinf o'quvchilarining tasviriy va grafik ko'nikmalarini rivojlantirish pedagogik jarayoni tizimli va innovatsion yondashuvni talab qiladi. Tasviriy va grafik savodxonlik o'quvchilarning vizual tafakkuri, kompozitsion fikrlashi, ijodiy ifodasi va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini shakllantiradi. Shu sababli, o'quv jarayoni o'quvchilarning yosh psixologiyasi, individual xususiyatlari va ilg'or pedagogik metodlar asosida rejalashtirilishi muhimdir.

Darslarni samarali tashkil etish uchun o'quvchilarning boshlang'ich bilim va ko'nikmalarini aniqlash lozim. Bu diagnostik testlar, oddiy eskizlar yoki vizual topshiriqlar orqali amalga oshiriladi. Shu yo'l bilan o'qituvchi har bir o'quvchining imkoniyatlarini aniqlab, individual metodik yondashuvlarni ishlab chiqadi. Misol uchun, ba'zi o'quvchilar shakl va rang uyg'unligini yaxshi tushunsa, boshqalarga chizmachilik va eksperimental mashqlar ko'proq kerak bo'lishi mumkin.

Amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarning grafik kompetensiyasini rivojlantirishning asosiy vositasi hisoblanadi. O'quvchilar turli mavzular bo'yicha chizmalar, eskizlar, rangli kompozitsiyalar va grafik ishlanmalar yaratadilar. Har bir mashg'ulot davomida o'quvchilarni ijodiy fikrlashga yo'naltirish uchun vizual topshiriqlar, shakl va rang kombinatsiyalarini tadqiq etish, turli materiallar bilan ishlash va interfaol guruh mashg'ulotlari qo'llaniladi. Shu jarayonda o'quvchilar mustaqil qarorlar qabul qiladi, o'z ishlarini tahlil qiladi va natijalarni baholaydi.

Interfaol metodlar o'quvchilarning darsdagi faolligini oshirishga xizmat qiladi. Masalan, guruh ishlari, bir-birining ishlarini tahlil qilish, birgalikda kompozitsion yechimlarni ishlab chiqish va ijodiy mashqlarni bajarish o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi. O'quvchilarning o'zaro fikr almashishi va muammolarni birgalikda yechishlari ularning kommunikativ va analitik ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Innovatsion pedagogik yondashuvlar, jumladan loyiha asosidagi mashg'ulotlar va raqamli vositalardan foydalanish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashini va ijodiy qarorlar qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Raqamli chizmachilik dasturlari, grafik tabletkalar va virtual studiyalar o'quvchilarga turli eksperimentlar o'tkazish, rang va shakllarni sinab ko'rish va ishlarini qayta ko'rib chiqish imkonini beradi. Bu esa o'quvchilarda ijodiy qaror qabul qilish va vizual tafakkurini rivojlantirishga yordam beradi.

O'qituvchining roli ham muhimdir. U yo'riqchi va motivator sifatida o'quvchilarga yordam beradi, konstruktiv fikr bildiradi va ijodiy tajriba o'tkazish uchun sharoit yaratadi. Interfaol metodlar va amaliy mashg'ulotlar yordamida o'quvchilarning analitik, kompozitsion va estetik qobiliyatlarini mustahkamlaydi. Baholash tizimi

o'quvchilarning ishlari va natijalarini tahlil qilish, kamchiliklarni aniqlash va rivojlantirishga yo'naltirilgan bo'lishi kerak.

Baholash jarayoni doimiy va tizimli bo'lishi lozim. Formativ va summativ baholash orqali o'quvchilar o'z ishlarini tahlil qiladi, ijodiy yechimlarni takomillashtiradi va texnik hamda nazariy bilimlarni mustahkamlaydi. Shu tarzda o'quvchilar o'z ustida ishlashga rag'batlanadi va mustaqil qaror qabul qilishni o'rganadi.

Psixologik va motivatsion omillar ham ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. O'quvchilar o'z ishlarini erkin ifodalashga, xatolar orqali o'rganishga va yangi yechimlarni izlashga rag'batlantirilsa, ijodiy faollik va kreativlik darajasi oshadi. Salbiy va ortiqcha tanqid esa ijodiy faollikni cheklashi mumkin, shuning uchun dars muhitida qo'llab-quvvatlovchi va rag'batlantiruvchi sharoit yaratish muhimdir.

Umumiy qilib aytganda, 8-9-sinf o'quvchilarning tasviriy va grafik kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi amaliy mashg'ulotlar, interfaol metodlar, raqamli vositalar va pedagogik yo'riqchilikni birlashtirgan tizimli yondashuvni talab qiladi. Bu metodika o'quvchilarning individual va guruhdagi ijodiy qobiliyatlarini oshiradi, kompozitsion va estetik tafakkurini mustahkamlaydi va ularni zamonaviy san'at va ijodiy faoliyatga tayyorlaydi.

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida 8-9-sinf o'quvchilarining tasviriy va grafik ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi innovatsion, tizimli va interfaol yondashuvni talab qiladi. Amaliy mashg'ulotlar, loyiha asosidagi ishlar, interfaol metodlar va raqamli vositalardan foydalanish orqali o'quvchilarning vizual tafakkuri, kompozitsion fikrlashi va ijodiy ifodasi sezilarli darajada oshadi.

O'quvchilarning individual va guruhdagi ijodiy faoliyati rag'batlantirilgan sharoitda ular mustaqil qarorlar qabul qilishni, muammolarni hal qilishni va eksperimentlar o'tkazishni o'rganadilar. Baholash tizimi esa o'z ishlarini tahlil qilish, kamchiliklarni aniqlash va ijodiy yechimlarni takomillashtirishga yordam beradi. Shu orqali o'quvchilar nafaqat texnik va nazariy bilimlarni rivojlantiradilar, balki zamonaviy san'at va ijodiy faoliyatga tayyorlanadilar.

Xulosa qilib aytganda, tasviriy va grafik kompetensiyalarni rivojlantirishning samarali metodikasi o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini oshiradi, vizual tafakkur va kompozitsion ko'nikmalarini mustahkamlaydi hamda ularni o'rta ta'lim jarayonida to'liq va mazmunli rivojlanishga yo'naltiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavdirov S.A. Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatel'nosti // *Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka*. – 2017. – №2. – S. 109–110.

2. Shavdirov S.A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – №1. – S. 131–134.
3. Shovdirov S. Analyzing the Sources and Consequences of Atmospheric Pollution: A Case Study of the Navoi Region // *E3S Web of Conferences*. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – S. 02016.
4. Shavdirov S. Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology // *AIP Conference Proceedings*. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268. – №1. – S. 070035.
5. Shavdirov S.A. O'quvchilarda tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik jihatlari // *Sovremennoe obrazovanie (Uzbekistan)*. – 2017. – №6. – S. 15–21.
6. Shovdirov S.A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter Education & Global Study*. – 2024. – №1. – S. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // *Science and Innovation*. – 2023. – Vol. 2. – №B10. – S. 192–198.
8. Shavdirov S.A. Izobrazitelnomu i prikladnomu iskusstvu // *International Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education*. – 2018. – S. 84–85.
9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH // *Evrasiyskiy jurnal akademicheskikh issledovaniy*. – 2023. – Vol. 3. – №12. – S. 193–196.
10. Baymetov B.B., Shovdirov S.A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in the Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Vol. 4. – №3. – S. 60–66.